

GÓRNOŚLĄSKIE STUDIA SOCJOLOGICZNE

SERIA NOWA

TOM 7

pod redakcją
Tomasza Nawrockiego

Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego
Katowice 2016

- Redaktor naczelny:** Wojciech Świątkiewicz
- Rada Naukowa:** Dieter Bingen, Krzysztof Frysztacki, Grzegorz Gorzelak, Bohdan Jałowiecki, Kazimierz Krzysztofek, Joanna Kurczewska, Michał Lis, Peter Ondrejkovič, Andrzej Sadowski, Andrzej Sakson, Janusz Słodczyk, Paweł Starosta, Józef Styk, Marek Ziółkowski, Rudolf Žáček
- Lista Recenzentów:** Anna Barska, Małgorzata Dymnicka, Ewa Jurczyńska-McCluskey, Zdzisław Krasnodębski, Zbigniew Kurcz, Anna Kwak, Irena Machaj, Andrzej Majer, Janusz Mariański, Marian Niezgoda, Adam Rosół, Krystyna Slany, Renata Suchocka, Maria Szmeja, Anna Śliz, Danuta Walczak-Duraj, Wielisława Warzywoda-Kruszyńska
- Rada Redakcyjna:** Adam Bartoszek, Ewa Budzyńska, Marek Dziewierski, Krystyna Faliszek, Leszek A. Gruszczyński, Sławomira Kamińska-Berezowska, Krzysztof Łęcki, Tomasz Nawrocki, Andrzej Niesporek, Robert Pyka, Piotr Skudrzyk, Małgorzata Suchacka, Urszula Swadźba, Marek S. Szczepański, Jacek Wódz, Kazimiera Wódz, Piotr Wróblewski, Zbigniew Zagała
- Redaktor statystyczny:** Małgorzata Tyrybon
- Sekretarz Redakcji:** Justyna Kijonka
gss.redakcja@us.edu.pl
- Adres Redakcji:** Instytut Socjologii
Uniwersytet Śląski w Katowicach
ul. Bankowa 11
40-007 Katowice
tel. +48 32 359 1889
fax +48 32 359 2130

Spis treści

Wstęp (<i>Wojciech Świątkiewicz</i>)	7
--------------------------------------------------	---

Miasto w badaniach

Andrzej Majer: Miasta przeszłości i nowoczesności	11
Małgorzata Dymnicka: W stronę spersonalizowanego miasta?	28
Barbara Lewicka, Marek S. Szczepański: Miasto (post)socjalistyczne i świat społeczny jego mieszkańców	48
Kazimiera Wódz, Monika Szpoczek-Sało: Praca ze społecznością jako element kluczowy i warunek powodzenia programu rewitalizacji zdegradowanych obszarów miasta. Studium przypadku	62
Katarzyna Kajdanek: Aktywność obywatelska a zaspokajanie potrzeb w miejskim systemie konsumpcji w świetle budżetów partycypacyjnych. Przykład Wrocławia	87
Krzysztof Bierwiaczonek: Miasto jako przestrzeń identyfikacji jego mieszkańców	102
Robert Pyka: Metropolizacja bez metropolii. Perspektywy upodmiotowienia polskich obszarów metropolitalnych na przykładzie konurbacji górnośląskiej	117
Adam Bartoszek: Badania opinii mieszkańców o warunkach życia społeczności miejskich — problemy metodologii i komunikacji społecznej	138

Miasto w praktyce

Bartłomiej Barcik: Miasto jako aktywny aktor działań w zakresie równego traktowania. Paradoxy i problematyka polityki antidyskryminacyjnej na poziomie lokalnym — Grenoble (Francja)	167
Grzegorz Libor: Od regionalizacji do dewolucyjnych miast przyszłości — brytyjskie inspiracje	187
Krzysztof Nawrotek: Uniwersytet jako przyłęcz: lokalna infrastruktura społecznej zmiany	201

Recenzje

- Paweł Pistelok, Elżbieta Ziobro: Marta Smagacz-Poziemska, *Czy miasto jest niepotrzebne? (Nowe) przestrzenie życiowe młodych mieszkańców miasta*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe Scholar 2015 213
- Tomasz Nawrocki: *Wymiary kulturowe polskich miast i miasteczek*. Red. Marta Klekotko, Clemente J. Navarro. Kraków: Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego 2015 221

Z życia Instytutu Socjologii UŚ

- Robert Pyka: Aktywność naukowo-badawcza Instytutu Socjologii Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach 229
- Noty o Autorach 235

Contents

Introduction (<i>Wojciech Świątkiewicz</i>)	7
---------------------------------------------------------	---

The City in Studies

Andrzej Majer: Cities of Future and Modernity	11
Małgorzata Dymnicka: Towards a Personalised City?	28
Barbara Lewicka, Marek S. Szczepański: (Post)Socialist City and the Social Universe of Its Inhabitants	48
Kazimiera Wódcz, Monika Szpoczek-Sało: Community Work as a Key Element and a Condition for Successful Revitalization of Degraded Town District..A Case.Study	62
Katarzyna Kajdanek: Civic Engagement and Meeting Needs in the Urban Consumption System in the Context of Participatory Budgets. Case of Wrocław	87
Krzysztof Bierwiazzonek: The City as a Space of Identity for its Inhabitants	102
Robert Pyka: Metropolization Without Metropolis. Perspectives of Polish Metropolitan Areas in the Context of Present Regulation and Future Territorial Reform on the Example of Silesian Conurbation	117
Adam Bartoszek: Surveys of Residents About the Living Conditions of Municipal Communities — Problems of Methodology and Social Communication	138

The City in Practice

Bartłomiej Barcik: The City as an Active Agent of Effort for Equal Treatment. The Paradoxes and Issues of Anti-Discriminatory Policy at the Local Level: Grenoble (France)	167
Grzegorz Libor: From Regionalization to Devolution of Cities — British Inspirations	187
Krzysztof Nawratek: University as a Terminal: Socio-Material Infrastructure for Post-neoliberal Society	201

Reviews

- Paweł Pistelok, Elżbieta Ziobro: Marta Smagacz-Poziemska, *Czy miasto jest niepotrzebne? (Nowe) przestrzenie życiowe młodych mieszkańców miasta*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe Scholar 2015 213
- Tomasz Nawrocki: *Wymiary kulturowe polskich miast i miasteczek*. Red. Marta Klekotko, Clemente J. Navarro. Kraków: Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego 2015 221

From the Life of the Institute of Sociology

- Robert Pyka: The Scientific-Research Activity of the Institute of Sociology, University of Silesia in Katowice 229
- Notes on Contributors 235



Wstęp

Przygotowany pod redakcją Tomasza Nawrockiego 7. tom „Górnośląskich Studiów Socjologicznych. Seria Nowa” prezentuje współczesne studia problematyki miejskiej. Uzasadnienie aktualności tej tematyki znajdujemy już w pierwszych zdaniach otwierającego tom artykułu Andrzeja Majera: „Najwięcej ludzi zamieszkuje dzisiaj obszary zurbanizowane i wszystko wskazuje na to, że w przyszłości takie rozmieszczenie populacji będzie dominować. To wyjaśnia, dlaczego badania miejskie dotyczą aktualnych kwestii oraz dlaczego wiedza o miastach musi być wciąż odnawiana. Same miasta nieustannie się zmieniają wraz z tym, jak następują przemiany społeczeństw, których emanacją miasta były od początków cywilizacji” (s. 13).

„Górnośląskie Studia Socjologiczne” od początku powstania na swoich łamach podejmują ogólnie rozumianą problematykę miejską. Pierwszy tom czasopisma, opublikowany w roku 1963 pod redakcją Pawła Rybickiego, nosił tytuł *Badania nad osiedlami górniczymi*.

„Seria Nowa” periodyku stanowi kontynuację tych zainteresowań badawczych. Prezentowany tom został podzielony na dwie części.

Pierwsza część nosi tytuł *Miasto w badaniach*. Oprócz problematyki miasta przyszłości, przedstawianej we wspomnianym już artykule Andrzeja Majera, zostały w niej poruszone następujące tematy:

- rozbudowana teoretycznie analiza przeobrażeń współczesnych miast z zaakcentowaniem nurtu personalizowanego miasta (Małgorzata Dymnicka),
- społeczne światy mieszkańców Tychów jako przykładu miasta (post)socjalistycznego (Barbara Lewicka i Marek S. Szczepański),
- praca ze społecznością ujmowana jako warunek powodzenia rewitalizacji zdegradowanych obszarów miejskich, co w szerokim kontekście teoretycznym i przedmiotowym zostało ukazane na przykładzie dzielnicy Lipiny w Świętochłowicach (Kazimiera Wódz i Monika Szpoczek-Sało),
- analiza budżetów partycypacyjnych jako ilustracja aktywności obywatelskiej i zaspokajania potrzeb w miejskim systemie konsumpcji na przykładzie Wrocławia (Katarzyna Kajdanek),
- miasto jako przestrzeń identyfikacji mieszkańców na przykładzie badań socjologicznych prowadzonych w Gdańsku, Gliwicach i we Wrocławiu — w miastach

pozostających przed rokiem 1939 poza granicami państwa polskiego (Krzysztof Bierwiazzonek),

- perspektywy upodmiotowienia polskich obszarów metropolitalnych w kontekście programu Zintegrowane Inwestycje Terytorialne, omówione na przykładzie konurbacji górnośląskiej (Robert Pyka),
- analiza problemów metodologicznych badań socjologicznych służących diagnozowaniu opinii społecznej mieszkańców miasta oraz społeczności lokalnych (Adam Bartoszek).

Część druga, zatytułowana *Miasto w praktyce*, obejmuje trzy artykuły. Bartłomiej Barcik na przykładzie dzielnicy Mistral w Grenoble przedstawia problematykę praktyk dyskryminacyjnych w kontekście ujmowania miasta jako aktywnego aktora działań na rzecz równego traktowania. Grzegorz Libor analizuje brytyjskie inspiracje dewolucyjnych miast przyszłości. Krzysztof Nawratek ukazuje lokalną infrastrukturę społecznych zmian na przykładzie roli uniwersytetu jako „przyłącza” (artykuł powstał jako rezultat kierowanych przez autora prac studentów ostatniego roku programu Master of Architecture na Uniwersytecie w Plymouth nad projektami rozwoju dzielnicy akademickiej w Katowicach).

W tomie zamieszczono też recenzje publikacji naukowych oraz opracowanie Roberta Pyki przedstawiające aktywność naukowo-badawczą Instytutu Socjologii Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach.

Ludzie tworzą miasto, a miasto tworzy ludzi. Jest to więc całość nierozdzielnie związana. Miasto będzie takie, jacy są ludzie, którzy je zbudują, ale też miasto tworzy specyficzne środowisko społeczno-kulturowe i przestrzenne, które modeluje psychikę swych mieszkańców, ich społeczną osobowość, postawy życiowe, orientacje na wartości, rytmy życia codziennego i sposoby świętowania. Miasto jest swoistą postacią skupienia terytorialnego ludności, przybierającą różne formy urbanizacyjne i kształty architektury. Jest wytworem kulturowo wzorowanych działań człowieka, wykształconych i przyswojonych w toku interakcji społecznych, które składają się na treść życia miejskiego. Miasto należy do porządku kultury i jest ośrodkiem tworzenia się wartości i wzorów kulturowych. Ustrój społeczny i przestrzenny miasta stanowi odzwierciedlenie procesów cywilizacyjnych, kulturowych, społecznych, politycznych czy gospodarczych, dokonujących się w danej społeczności. Z całą pewnością w kolejnych tomach „Górnośląskich Studiów Socjologicznych” będziemy wracać do problematyki miejskiej.

Wojciech Świątkiewicz

Noty o Autorach

Bartłomiej Barcik: doktorant socjologii w laboratorium Pacte-CNRS przy Uniwersytecie Grenoble Alpes, członek grupy badawczej „Walka z dyskryminacją”, kierowanej przez prof. Ewę Bogalską-Martin i dr Aline Prévert. Od kilku lat pracę naukową koncentruje wokół kwestii dyskryminacji jako doświadczenia oraz problemu podnoszonego w ramach polityki publicznej, ze szczególnym uwzględnieniem polityki lokalnej w perspektywie porównawczej. W centrum jego zainteresowań naukowych znajdują się ścieżki biograficzne i instytucjonalne osób dyskryminowanych.
bart.barcik@gmail.com

Adam Bartoszek: socjolog, doktor habilitowany, profesor Uniwersytetu Śląskiego w Instytucie Socjologii w Katowicach. Specjalista badań opinii publicznej, socjologii organizacji i struktur społecznych. Autor i współautor 14 książek oraz około 160 artykułów z zakresu socjologii organizacji i zarządzania, teorii struktur społecznych, problemów społecznych miasta, badań kapitałów społecznych i kulturowych, tożsamości regionalnej i osobowości społecznej, metodologii badań rynku i opinii publicznej.
adam.bartoszek@us.edu.pl

Krzysztof Bierwiazzonek: socjolog, doktor nauk humanistycznych, adiunkt w Instytucie Socjologii Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach. Zainteresowaniami naukowymi obejmuje tematykę miejską ze szczególnym uwzględnieniem społecznych uwarunkowań funkcjonowania przestrzeni publicznych. Autor książek, m.in. *Spoleczne znaczenie miejskich przestrzeni publicznych* (Katowice 2016) oraz wspólnie z Barbarą Lewicką i Tomaszem Nawrockim *Rynki, malle i cmentarze. Przestrzeń publiczna miast śląskich w perspektywie socjologicznej* (Kraków 2012), a także kilkudziesięciu artykułów, głównie z dziedziny socjologii miasta i studiów miejskich.
krzysztof.bierwiazzonek@us.edu.pl

Malgorzata Dymnicka: socjolog, doktor habilitowany, pracownik naukowy na Wydziale Architektury Politechniki Gdańskiej. Zajmuje się współczesnymi przestrzeniami miejskimi. Autorka monografii *Przestrzeń publiczna a przemiany miasta* (2013), współautorka książki: K. Bierwiazzonek, M. Dymnicka, K. Kajdanek, T. Nawrocki: *Miasto. Przestrzeń. Tożsamość. Studium trzech miast: Gdańsk — Gliwice — Wrocław* (w druku). Autorka artykułów poświęconych problematyce miejskiej, współredaktorka prac zbiorowych, m.in.: *Tożsamość miejsca i ludzi. Gdańszczanie i ich miasto w perspektywie historyczno-socjologicznej* (2003); *Współczesne miasta. Szkice socjologiczne* (2009), oraz czasopisma „Przegląd Socjologiczny” (2011). Od 2016 roku przewodnicząca Sekcji Socjologii Miasta Polskiego Towarzystwa Socjologicznego.
mdymnicka@interia.pl

Katarzyna Kajdanek: socjolog, doktor habilitowany, profesor nadzwyczajny w Instytucie Socjologii Uniwersytetu Wrocławskiego. Zainteresowania naukowe: socjologia miasta i wsi, proces suburbanizacji, ekonomia miasta ponowoczesnego, miejski system konsumpcji. Wybrane publikacje: *Bieganie — nowy przejaw miejskiego systemu konsumpcji we Wrocławiu*. W: M. Błaszczuk, J. Pluta, red.: *Uczestnicy, konsumenci, mieszkańcy* (Warszawa 2015, s. 141—168); *Dom na suburbiach. Brak ideału podmiejskiego zamieszkiwania a strategie udomowienia*. W: M. Łukasiuk, Ł. Jewdokimow, red.: *Socjologia zamieszkiwania* (Warszawa 2014, s. 181—215); *Newcomers vs. Old-timers? Community, Co-operation and Conflict in the Suburbs of a Post-socialist City: the Case of Wrocław, Poland*. In: P. Watt, P. Smeets, eds.: *Neighbourhoods, Belonging and Mobilities in the City and Suburb* (London 2014, s. 182—201); *Suburbanizacja po polsku* (Kraków 2012).
k.kajdanek@uni.wroc.pl

Barbara Lewicka: doktor nauk społecznych, adiunkt w Instytucie Socjologii Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach. Zainteresowania badawcze: problematyka socjologii sztuki i socjologii przestrzeni, w tym obszarów funeralnych. Opublikowała kilkanaście artykułów poświęconych miastom, które stanowią jej największą pasję — wyzwanie zarówno naukowe, jak i podróżnicze.
barbara.lewicka@us.edu.pl

Grzegorz Libor: doktor nauk humanistycznych, adiunkt w Zakładzie Socjologii Polityki Instytutu Socjologii Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach. Członek World Economic Association. Recenzent „European Journal of Political Research” oraz „Journal of Economic World”. Absolwent studiów podyplomowych „menedżer projektu badawczo-rozwojowego”, a także podyplomowych studiów „nowoczesne technologie webowe i mobilne”. W 2015 roku znalazł się w gronie osób wybranych do *Who's Who in the World*. Prowadzi zajęcia z takich przedmiotów, jak: polityka społeczna, socjologia polityki, badania ewaluacyjne, globalne procesy społeczne, kształtowanie kadry menedżerskiej oraz społeczne aspekty testowania gier i oprogramowania. Autor oraz współautor kilkunastu publikacji opublikowanych w kraju i za granicą, m.in. w periodykach: „Polityka Społeczna”, „Wrocławskie Studia Politologiczne”, „Local Government Studies”, a także we włoskim „Rivista Internazionale di Scienze Sociali”. *Visiting academic* na Uniwersytecie w Manchesterze. Zainteresowania badawcze: społeczne, polityczne, ekonomiczne oraz kulturowe konsekwencje zjawiska dewolucji władzy na przykładzie Walii.
grzegorz.libor@us.edu.pl

Andrzej Majer: wiodący polski badacz miasta, profesor socjologii w Uniwersytecie Łódzkim, autor podręcznika *Socjologia i przestrzeń miejska*. Ostatnio opublikował: *Mikropolis. Socjologia miasta osobistego* (Łódź 2015) oraz *Odrodzenie miasta* (Łódź—Warszawa 2014).

amajer@lodz.home.pl

Krzysztof Nawrotek: doktor, teoretyk miasta, architekt i urbanista, starszy wykładowca Nauk Humanistycznych i Projektowania na Uniwersytecie w Sheffield, autor książek: *Ideologie w przestrzeni. Próby demistyfikacji* (Kraków 2005), *Miasto jako idea polityczna* (Kraków 2008, wyd. ang. University of Plymouth Press 2011), *Dziury w całym. Wstęp do miejskich rewolucji* (Warszawa 2011, wyd. ang. Zer0 Books 2011), redaktor tomu *Radical Inclusivity. Architecture and Urbanism* (Barcelona 2015) oraz *Re-Industrialisation and Progressive Urbanism* (w przygotowaniu — Nowy Jork 2016).

Strona autorska: www.plugin citizen.com.

k.nawrotek@sheffield.ac.uk

Tomasz Nawrocki: socjolog, profesor w Instytucie Socjologii Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach. Od lat prowadzi badania nad śląskimi miastami, ostatnio zainteresowania naukowe koncentruje na problematyce funkcjonowania przestrzeni publicznych. Autor lub współautor kilku książek oraz kilkudziesięciu artykułów poświęconych przede wszystkim tematyce miejskiej i regionalnej.

tomasz.nawrocki@us.edu.pl

Paweł Pistelok: doktorant na Wydziale Nauk Społecznych Uniwersytetu Śląskiego, gdzie w 2013 roku ukończył socjologię ze specjalnością „komunikacja społeczna”. Jego naukowe zainteresowania koncentrują się wokół socjologii religii i socjologii miasta. Obecnie przygotowuje rozprawę poświęconą kondycji przestrzeni publicznych w centrum Katowic.

pistelok@gazeta.pl

Robert Pyka: socjolog, politolog, doktor habilitowany w Instytucie Socjologii Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach. Główne obszary naukowego zainteresowania to kondycja i przyszłość państwa oraz struktur lokalnych w perspektywie globalizacji, metropolizacji oraz zjawiska „governance”.

robert.pyka@us.edu.pl

Marek S. Szczepański: socjolog, profesor zwyczajny w Instytucie Socjologii Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach i Uniwersytetu Opolskiego. Główne obszary naukowego zainteresowania to socjologia teoretyczna, socjologia regionu i społeczności lokalnych, miasta i przestrzeni, zmiany i rozwoju społecznego oraz socjologia konfliktów społecznych i etnicznych.

marek.s.szczepanski@us.edu.pl

Monika Szpoczek-Sało: magister socjologii Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach, specjalność „zarządzanie pracą socjalną”, asystent w Studium Pracy Socjalnej Instytutu Socjologii UŚ. Wydziałowy koordynator studenta niepełnosprawnego, opiekun Koła Naukowego Studium Pracy Socjalnej, opiekun praktyk studenckich, koordynator Programu Aktywności Lokalnej w projekcie „Razem możemy więcej dla dzielnicy Lipiny”, realizowanym w partnerstwie Ośrodka Pomocy Społecznej w Świętochłowicach i Studium Pracy

Socjalnej Instytutu Socjologii UŚ. Zainteresowania badawcze koncentruje wokół pracy socjalnej, ekonomii społecznej, organizowania społeczności lokalnej, kultury biedy.
m.szpoczek@gmail.com

Kazimiera Wódz: profesor zwyczajny, doktor habilitowany, od roku 1988 kieruje Zakładem Badań Kultury Współczesnej Instytutu Socjologii Uniwersytetu Śląskiego oraz — roku 1994 — Studium Pracy Socjalnej tegoż Instytutu. Profesor w Międzynarodowej Szkole Nauk Politycznych Uniwersytetu Śląskiego, prorektor ds. studenckich oraz kierownik Katedry Socjologii w Wyższej Szkole Biznesu w Dąbrowie Górniczej. Główne nurty w pracy naukowo-badawczej: społeczeństwo obywatelskie w Polsce — partycypacja społeczna, governance, dialog obywatelski; socjologia etniczności i socjologia kultury (problemy tożsamości etniczno-kulturowej, komunikacja międzykulturowa, kulturowe i społeczne aspekty integracji europejskiej), studia kulturowe, *gender studies*; psychologia społeczna (postawy, opinie, stereotypy i uprzedzenia, komunikacja społeczna); praca socjalna (teorie i metody pracy socjalnej, profesjonalizacja pracy socjalnej w Polsce, praca socjalna w społeczności lokalnej zagrożonej restrukturyzacją przemysłu, wykorzystanie metod pracy socjalnej w konstruowaniu lokalnych programów polityki społecznej, organizowanie społeczności); socjologia miasta i regionu (świadomość regionalna, świadomość ekologiczna, jakość życia, ubóstwo miejskie, marginalizacja społeczna).

W ostatnich latach kierowała zespołem realizującym badania nad rolą organizacji społeczeństwa obywatelskiego w kształtowaniu polityki europejskiej w ramach projektu “Organised Civil Society and European Governance” (5. Program Ramowy UE, 2003—2006), prowadziła także badania nad przemianami tożsamości zbiorowych w krajach UE w ramach międzynarodowego projektu “Identity, Diversity and Citizenship in the European Union (grant James Madison Trust, 2004—2005), oraz społecznymi i kulturowymi konsekwencjami przekształceń starych regionów przemysłowych w Europie (projekt SPHERE, 7. Program Ramowy UE, 2008—2011). Od roku 2014 kieruje polskim zespołem w międzynarodowym projekcie RESCuE (7. Program Ramowy UE, 2017—2017), w którym przedmiotem badań są strategie radzenia sobie gospodarstw domowych z sytuacjami kryzysowymi. Autorka i współautorka około 300 publikacji, redaktorka i współredaktorka kilkunastu książek, wielu raportów badawczych i ekspertyz.
kazimiera.wodz@us.edu.pl

Elżbieta Ziobro: doktorantka socjologii na Wydziale Nauk Społecznych Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach, asystent w Instytucie Socjologii UŚ; w 2014 roku ukończyła studia magisterskie na kierunku socjologia o specjalnościach: „studia miejskie” oraz „zarządzanie pracą socjalną i ekonomia społeczna”. Jej zainteresowania badawcze oscylują wokół socjologii miasta, a szczególnie wokół zagadnień kreowania w miastach udanych przestrzeni publicznych oraz procesów miejskich — gettoizacji i gentryfikacji.
elzbieta.ziobro@us.edu.pl

Redakcja: Barbara Malska

Projekt okładki: Justyna Kijonka

Opracowanie graficzne okładki: Paulina Dubiel

Korekta: Joanna Zwierzyńska

Łamanie: Alicja Załęcka

Copyright © 2016 by
Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego
Wszelkie prawa zastrzeżone

ISSN 0072-5013

(wersja drukowana)

ISSN 2353-9658

(wersja elektroniczna)



Uznanie autorstwa — Użycie niekomercyjne —
Bez utworów zależnych 4.0 Międzynarodowe
Attribution-NonCommercial-NoDerivatives 4.0 International

Wydawca

Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego

ul. Bankowa 12B, 40-007 Katowice

www.wydawnictwo.us.edu.pl

email: wydawus@us.edu.pl

Wydanie I. Nakład 100 + 50 egz. Ark. druk. 15,0.
Ark. wyd. 19,5. Papier offset. kl. III, 80 g

Cena 20 zł (+ VAT)

Druk i oprawa: „TOTEM.COM.PL Sp. z o.o.” Sp.K.
ul. Jacewska 89, 88-100 Inowrocław